

Organik Tarım Öğrencilerinin Tarımsal Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

Yusuf ESMER

Orcid no: 0000-0003-3691-1730

Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Bayburt

Betül GIDİK

Orcid no: 0000-0002-3617-899X

Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Organik Tarım İşletmeciliği Bölümü, Bayburt

Makale Künyesi

*Araştırma Makalesi /
Research Article*

*Sorumlu Yazar /
Corresponding Author*
Betül GIDİK
betulgidik@bayburt.edu.tr

Geliş Tarihi / Received:
11.08.2020

Kabul Tarihi / Accepted:
23.11.2020

Tarım Ekonomisi Dergisi
Cilt: 26 Sayı: 2 Sayfa: 147-156
Turkish Journal of
Agricultural Economics
Volume: 26 Issue: 2 Page: 147-156

JEL Classification: M10, L26, Q00,
Q19

Özet

Amaç: Bu çalışmada; organik tarım alanında ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri cinsiyet, büyüdüğü yerin niteliği, ailenin aylık gelir düzeyi, öğrenim gördüğü programın derecesi ve sahip olduğu kişilik türüne göre incelenmiştir.

Tasarım/Methodoloji /Yaklaşım: Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Bayburt Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde öğrenim gören 107 organik tarım bölümü öğrencisinden anket yolu ile veri toplanmıştır. Araştırmada "Genel Tarımsal Girişimcilik Ölçeği" ve "Organik Tarım Girişimcilik Ölçeği" olmak üzere iki ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0 programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda organik tarım öğrencilerinin iyi düzeyde hem genel tarımsal girişimcilik eğilimi, hem de organik tarım girişimcilik eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir.

Özgünlük/Değer: Bu çalışma organik tarım öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerini ve bu öğrencilerin girişimcilik konusunda desteklenmeleri gerektiği sonucunu ortaya koymasından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Organik Tarım, Organik Üretim, Öğrenci

A Research on Determination of Agricultural Entrepreneurship Tendencies of Organic Agriculture Students

Abstract

Purpose: This study aims to determine the agricultural entrepreneurship tendencies of the students studying at associate, undergraduate and graduate level in the field of organic agriculture. In this context, agricultural entrepreneurship tendencies of the students were examined according to gender, quality of the place where they grew up, monthly income level of the family, degree of the program they were educated and type of personality.

Design/Methodology/Approach: In this study, quantitative research method was used. In this context, data was collected through a questionnaire from 107 organic agriculture department students studying at Bayburt University, Iğdır University and Osmaniye Korkut Ata University. Two scales, "General Agricultural Entrepreneurship Scale and" Organic Agriculture Entrepreneurship Scale, have been used in the study. The data obtained as a result of the research were analyzed and interpreted in SPSS 22.0 program.

Findings: As a result of the analysis, it has been determined that organic agriculture students have both general agricultural entrepreneurship tendency and organic agriculture entrepreneurship tendency.

Originality/Value: This study is important in terms of revealing the agricultural entrepreneurship tendencies of organic agriculture students and the result that these students should be supported in entrepreneurship.

Key words: Entrepreneurship, Organic Agriculture, Organic Production, Student

1.GİRİŞ

Girişimcilik; yeni bir fikrin/düşüncenin yeni bir ürüne ya da faaliyete dönüştürülmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik, istihdam alanları oluşturarak, yenilikleri artırarak ve yeni işletmelerin kurulmasını sağlayarak ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır (Kurt ve ark., 2006). Joseph Schumpeter tarafından yapılan bilimsel araştırmalar ile önemi ortaya çıkan girişimcilik olgusu için en önemli unsur yenilik olmakla birlikte yaratıcılık, risk alabilme, öncülük edebilme, rekabet etme yeteneği ve değişime ayak uydurabilme gibi olguların da girişimcilik için oldukça önemli oldukları görülmektedir (Çiftçi, 2010). Bununla birlikte bireylerin girişimciliğe olan yatkınlığı da girişimcilik için önemli bir unsur olmaktadır. Bu bağlamda bireylerin girişimciliğe yönelmesi ve bu konuda kendilerine olan güvenleri girişimcilik eğilimleri ile doğrudan bağlantılıdır. Özellikle gençler ile girişimcilik eğilimi arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Gençlerin yüksek enerjisi ve hayata atılma istekleri bu konuda daha etkili olmalarını sağlamaktadır (Ağca ve Kurt, 2007; Karabulut, 2009). Literatür incelendiğinde gençlerin girişimcilik eğilimine yönelik birçok çalışmanın olduğu anlaşılmaktadır.

Uluyol (2013) Adıyaman Üniversitesi Gölbaşı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahip olduklarını ancak finansal yönetim ve girişimcilik derslerini alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olmadığını belirlemiştir. Salik ve Kaygın (2016) öğrencilerin girişimcilik eğilimine sahip olduklarını, demografik değişkenlerin girişimcilik eğilimini etkilediğini, erkeklerin kadınlara göre daha yenilikçi ve kendilerine güvenlerinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Kasap ve Aydın (2019) Uludağ Üniversitesi Teknik Bilimler Yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik potansiyelleri ile bağımsız olma arzuları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ancak içsel kontrol hissi, risk alma eğilimi ve girişimcilik dersi eğitimini alma gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Akbaş ve Arpat (2020) ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ile cinsiyet ve öğrenim türü değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ancak yaş, aile ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir.

Herhangi bir kimyasal girdinin kullanılmadığı, insan ve hayvan sağlığı ile çevrenin dikkate alındığı ve bütün aşamalarının kontrol edilerek sertifikalandırıldığı tarım şekline organik tarım denilmektedir (Demiryürek, 2011). Günümüzde tarımsal üretimde sıklıkla kullanılan kimyasallar, toprak yapısını bozarak erozyona neden olmakta, yeraltı ve yerüstü sularını kirletmekte ve gıda ürünlerinin kalitesini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca beslenmede kullanılan gıda ürünleri ve kirlenmiş sular gibi etkenler insan ve hayvan sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bütün bu sorunlar için en temel çözümün organik tarım olduğu söylenebilmektedir (Ataseven, 2010). Sürmeli (2003) organik tarımı, kimyasal gübrenin olmadığı, hastalık ve zararlılara karşı herhangi bir kimyasalın kullanılmadığı, genetiği değiştirilmiş tohumun tercih edilmediği, ürünlerin sertifika ve etiketlenme gibi özelliklere sahip olduğu tarım şekli olarak tanımlamıştır. Gündüz ve Kaya (2007) ise organik tarımın, gıda, giyinme ve beslenme gibi temel ihtiyaçları karşılayan aynı zamanda insan sağlığı için zararsız ya da en az zarar veren tarım türü olduğunu belirtmişlerdir. Organik tarım, sürdürülebilir tarım için çok önemlidir. Ancak organik üretimin çeşitli prensipleri vardır. Ülkelerin organik üretim yöntemlerini seçmek için çok gelişmiş olmaları zorunlu değildir. Ancak gelişmiş ülkelerde kimyasallar daha az kullanıldığından organik tarıma geçiş daha kolay olmaktadır. Bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerin de organik tarımsal üretim yapmaları mümkündür. Bu bağlamda sürdürülebilir tarımla birlikte organik tarımın geliştirilmesi gerekmektedir. Bu da ancak girişimcilikle ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenle girişimci ruhlu gençlerin belirlenmesi ve bu öğrencilerin organik tarım için teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır (Esmer ve Çınar, 2020). Can ve Engindeniz (2017) öğrencileri teşvik edecek tarımsal girişimcilik eğilimiyle ilgili destek ve eğitim faaliyetlerinin üniversitelerde yaygınlaştırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Demir ve Demiryürek (2018) ise potansiyel girişimci ruhlu öğrencilerin doğru yönlendirilerek girişimci olmalarının sağlanması gerektiğini savunmuştur.

Bu çalışmada; organik tarım alanında ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle öğrencilerden anket tekniği kullanılarak veri toplanmış, sonrasında elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutularak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılan materyal ve yöntemler açıklanmıştır.

Materyal

Bu çalışmada organik tarım öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğilimlerine sahip olup olmadıkları, öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet, büyüdüğü yerin niteliği, ailenin aylık gelir düzeyi, öğrenim gördüğü programın derecesi, sahip olduğu kişilik (A ya da B) türüne ve ailede girişimci bireyin olması durumuna göre incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimleri ile organik tarım girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda 3 temel hipotez ve 6 alt hipotez geliştirilmiştir:

H₁: Organik tarım öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğilimleri bulunmaktadır.

H₂: Organik tarım öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğilimleri demografik ve kişisel değişkenler açısından farklılık göstermektedir.

H_{2a}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri cinsiyet değişkeni bakımından farklılık göstermektedir.

H_{2b}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri büyüdüğü yerin niteliği bakımından farklılık göstermektedir.

H_{2c}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri ailenin aylık gelir düzeyi bakımından farklılık göstermektedir.

H_{2d}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri öğrenim gördüğü programın derecesi bakımından farklılık göstermektedir.

H_{2e}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri sahip olduğu kişilik türü (A ya da B) bakımından farklılık göstermektedir.

H_{2f}: Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimleri ailede girişimci bireyin olması durumu bakımından farklılık göstermektedir.

H₃: Öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimleri ile organik tarım girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın evrenini Türkiye`de organik tarım ve organik tarım işletmeciliği gibi benzeri bölümlerde öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Bayburt Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi`nden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 107 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın veri toplama aşamasında anket tekniği tercih edilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda öğrencilerin cinsiyet, büyüdüğü yerin niteliği, ailenin aylık gelir düzeyi, mezun olduktan sonraki düşünce, öğrenim gördüğü programın derecesi ve sahip olduğu kişilik türü gibi demografik ve kişisel özelliklerini tespit etmeyi amaçlayan 9 sorudan oluşan bir soru formu bulunmaktadır. İkinci kısımda ise öğrencilerin genel (yüksek kazanç, bağımsız çalışma isteği, sosyal statü, kişisel tatmin ve kendini gerçekleştirme vb.) tarımsal girişimcilik eğilimlerini ölçmeyi amaçlayan “Genel Tarımsal Girişimcilik Ölçeği (GTGÖ)” bulunmaktadır. Ölçeğin “ekonomik” ve “sosyal-psikolojik” olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Üçüncü kısımda ise öğrencilerin organik (organik tarım bilinci, isteği ve hassasiyeti vb.) tarım girişimcilik eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan ve tek boyuttan oluşan “Organik Tarım Girişimcilik Ölçeği (OTGÖ)” bulunmaktadır. Bu ölçeklerin geliştirilmesinde Can ve Engindeniz (2017) 'in çalışmalarında kullandığı “Girişimcilik ve Tarımsal Yatırım Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Ölçekler toplam 20 maddeden (genel tarımsal girişimcilik: 10 madde, organik tarım girişimciliği: 10 madde) oluşmakta olup, ölçeklerin maddelerinin derecelendirilmesinde 5'li likert tipi (1: Çok Önemsiz, 2: Önemsiz, 3: Ne Önemli Ne de Önemsiz, 4: Önemli, 5: Çok Önemli) ölçek kullanılmıştır. Anket formu elektronik ortamda oluşturulup e-posta, sosyal medya gibi araçlarla 2019-2020 yıllarında öğrencilere ulaştırılarak geri dönüş sağlanmıştır. SPSS 22.0 programında yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa (α) değerlerine göre GTGÖ'nün (0.757) oldukça güvenilir ve OTGÖ'nün ise (0.948) yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Kayış, 2009). Araştırmada kullanılan ölçekler literatürde kullanılan başka ölçeklerden yararlanılarak geliştirildiklerinden ölçeklerin yapı geçerliliğinin test edilmesinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA, yeni geliştirilmiş ya da başka bir dilden çevrilmiş bir ölçeğin faktör yapısını açıklamayı amaçlayan bir analiz tekniğidir (Yaşlıoğlu, 2017). Diğer yandan örneklem tesadüfi olarak seçilmediğinden, örneklem sayısı >30 olduğundan ve araştırma verileri normal dağılıma uygun olduğundan hipotezlerin test edilmesinde t-testi ve ANOVA analizi parametrik testler kullanılmıştır (Field, 2009; Tabachnick ve Fidell, 2013).

3. BULGULAR

Bu bölümde faktör analizi bulguları, demografik ve kişisel özelliklere ilişkin bulgular, tanımlayıcı istatistik bulgular ve hipotez testlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Faktör Analizi Bulguları

Araştırmada geliştirilen ölçeklerin (GTGÖ ve OTGÖ) yapı geçerliliklerini test etmek ve faktör yapılarını belirlemek için SPSS 22.0 programında AFA yapılmıştır. AFA ile ilgili bulgular Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. GTGÖ ve OTGÖ'ye İlişkin AFA Bulguları
Table 1. AFA Findings Regarding GTGO and OTGO

Ölçek	Ölçek Maddeleri	Faktörler-Açıklama Katsayıları		Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)
		Ekonomik	Sosyal Psikolojik	
GTGÖ	Yüksek kazanç sağlamak	0.684		0.676
	Bağımsız çalışmak	0.613		
	Aile baskısından kurtulmak	0.436		
	Ülke ekonomisine katkı sağlamak		0.575	
	Sosyal statü kazanmak		0.778	
	Kendini gerçekleştirmek		0.749	
	Motive olmak ve çalışmak		0.728	
	İstihdam olanağı sağlamak		0.677	
	Kişisel tatmin sağlamak		0.606	
	Kişisel zevk ve tercihler		0.494	
Organik tarım				
OTGÖ	Organik koşullara göre tarımsal üretimde bulunmak	0.884		0.875
	Tüketicilere organik tarım ürünleri sunmak	0.882		
	Organik tarım sektörüne katkıda bulunmak	0.879		
	Organik tarım alanındaki problemlere çözüm üretmek	0.862		
	Organik tarım alanındaki yenilikleri uygulamak	0.862		
	Organik tarımın yaygınlaşmasına katkıda bulunmak	0.834		
	Ülkedeki potansiyel organik tarım kaynaklarını değerlendirmek	0.790		
	Organik tarım bilgi birikimini pratiğe dönüştürmek	0.788		
	Organik tarım bilinirliğini ve bilincini artırmak	0.775		
	Organik tarımı sevdirmek	0.704		

Çizelge 1 incelendiğinde GTGÖ maddelerinin 2 faktör (ekonomik, sosyo-psikolojik) altında toplandığı, OTGÖ maddelerinin ise tek faktör altında toplandığı ve tüm maddelerin faktör yüklerinin 0.40 düzeyinin üzerinde olduğu görülmektedir (Hair Jr ve ark., 2014). Bu bulgu ölçeklerin yapı geçerliliklerinin olduğunu göstermektedir. Diğer yandan KMO değerlerinin 0.5 düzeyinin üzerinde olması (0.676 ve 0.875), ölçeklerin örneklem yeterliliği açısından yeterli düzeyde olduklarını göstermektedir (Field, 2009).

Demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında anket tekniği ile veri toplanan 107 öğrencinin cinsiyet, büyüdüğü yerin niteliği, iş fikrine sahip olma durumu, ailede girişimci bireyin bulunması durumu, mezun olduktan sonraki düşünce, alınan eğitimin girişimcilik konusunda yeterlilik düzeyi, ailenin aylık gelir düzeyi, öğrenim gördüğü programın derecesi ve kişilik türü ile ilgili demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 2'de verilmektedir.

Çizelge 2. Demografik Bulgular
Table 2. Demographic Findings

Demografik Değişkenler		N	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	43	40.2
	Erkek	64	59.8
	Toplam	107	100
Büyüdüğü yerin niteliği	Köy	49	45.8
	Şehir	58	54.2
	Toplam	107	100
Ailenin aylık gelir düzeyi	₺2000 ve altı	41	38.3
	₺2001-₺5000	45	42.1
	₺5001 ve üzeri	21	19.6
	Toplam	107	100
Öğrenim gördüğü programın derecesi	Ön lisans	6	5.6
	Lisans	55	51.4
	Yüksek lisans	44	41.1
	Doktora	2	1.9
	Toplam	107	100
Mezun olduktan sonraki düşünce	Akademik kariyer yapmak	44	41.1
	Kamuda çalışmak	34	31.8
	Özel sektörde çalışmak	8	7.5
	Organik tarım sektöründe kendi işini kurmak	21	19.6
	Toplam	107	100
İş fikrine sahip olma durumu	Evet	87	81.3
	Hayır	20	18.7
	Toplam	107	100
Ailede kendi işini kuran birinin olması durumu	Evet	46	43
	Hayır	61	57
	Toplam	107	100
Alınan eğitimin girişimcilik konusunda yeterlilik düzeyi	Az	18	16.8
	Orta	63	58.9
	Çok	26	24.3
	Toplam	107	100
Kişilik türü	A tipi	56	52.3
	B Tipi	51	47.7
	Toplam	107	100

Çizelge 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının (% 59.8) erkek olduğu, yarısından fazlasının (% 54.2) şehirde büyüdüğü, yaklaşık yarısının (% 42.1) ailesinin aylık gelirinin ₺2001-₺5000 düzeyinde olduğu, yarısından fazlasının (%51.4) organik tarım lisans programında öğrenim gördüğü, yarısından fazlasının (% 57) ailesinde kendi işini kuran birinin olmadığı ve yarısına yakının ise (% 41.1) mezuniyetten sonra akademik kariyer yapmayı düşündüğü görülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin büyük bir kısmının (% 81.3) bir iş fikrine sahip olduğu, büyük bir kısmının (% 83.2) almış olduğu eğitimi girişimcilik konusunda yeterli gördüğü, yarısından fazlasının (% 52.3) A tipi (hareketli, sabırsız, hızlı, üretici, zeki, aceleci) kişilik türüne sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin yaklaşık %20'sinin organik tarım sektöründe girişimci olmak istedikleri görülmektedir. Bu bulgular öğrencilerin girişimciliğe yatkın bireyler olduklarını göstermektedir.

Hipotez bulguları

H₁'in test edilmesinde tanımlayıcı istatistiki bilgilere bakılmıştır. Bu bilgiler Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Tanımlayıcı İstatistikler
Table 3. Descriptive Statistics

Ölçek/Boyutlar	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Genel tarımsal girişimcilik eğilimi	107	4.19	0.580	-0.817	0.585
Ekonomik eğilim	107	3.74	0.742	-0.418	0.865
Sosyo-psikolojik eğilim	107	4.38	0.626	-1.197	1.385
Organik tarım girişimcilik eğilimi	107	4.35	0.778	-1.245	0.558

Çizelge 3 incelendiğinde öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimlerinin (GTGE) ($X=4.19\pm 0.580$) ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinin (OTGE) ($X=4.35\pm 0.778$) “4: önemli” düzeyinde oldukları görülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimi kapsamında ekonomik eğilimlerinin (EE) ($X=3.74\pm 0.742$) “4: önemli” düzeyine yakın olduğu, sosyo-psikolojik eğilimlerinin (SPE) ($X=4.38\pm 0.626$) ise “4: önemli” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre organik tarım bölümü öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğilimine sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuca göre H_1 kabul edilmiştir.

Çizelge 3’de çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ve + 1.5 arasında olduğundan araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu nedenle H_2 ve alt hipotezlerin test edilmesinde parametrik testlerin (t-testi ve ANOVA) yapılması uygun görülmüştür.

Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 4’de verilmiştir (H_{2a}).

Çizelge 4. Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Table 4. T-Test Results by Gender Variable

Ölçekler	Cinsiyet	N	Homojenlik Durumu	F	Önem	t	Önem
GTGE	Kadın	43	Varyanslar homojen	3.505	0.064	1.646	0.103
	Erkek	64	Varyanslar homojen değil			1.719	0.089
OTGE	Kadın	43	Varyanslar homojen	5.377	0.023	.690	0.094
	Erkek	64	Varyanslar homojen değil			1.797	0.075

Çizelge 4’e göre önem değerlerinin (Sig.) 0.05’den büyük olması varyansların homojen olduğunu, 0.05’den küçük olması varyansların homojen olmadığını göstermektedir. Bu durumda Sig. (2-tailed) değerlerine bakıldığında ($p>0.05$) öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimi ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinde cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre H_{2a} reddedilmiştir.

Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin büyüdüğü yerin niteliği bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 5’de verilmiştir (H_{2b}).

Çizelge 5. Büyüdüğü Yerin Niteliğine Göre T-Testi Sonuçları

Table 5. T-Test Results According to the Type of Where It Grew Up

Ölçekler	Büyüdüğü	N	X	Homojenlik Durumu	F	Önem	t	Önem
	Yerin Niteliği							
GTGE	Köy	49	4.32	Varyanslar homojen	1.156	0.285	2.209	0.029
	Şehir	58	4.07	Varyanslar homojen değil			2.264	0.026
OTGE	Köy	49	4.44	Varyanslar homojen	2.303	0.132	1.103	0.273
	Şehir	58	4.27	Varyanslar homojen değil			1.117	0.266

Çizelge 5’e göre önem değerlerinin 0,05’den büyük olması varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Bu durumda Sig. (2-tailed) değerlerine bakıldığında ($p<0.05$) öğrencilerin büyüdüğü yerin niteliği bakımından genel tarımsal girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılığın olduğu, ($p>0.05$) organik tarım girişimcilik eğilimlerinde ise anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ancak GTGE ve OTGE ortalamaları incelendiğinde köyde büyüyen öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimi ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgunun aslına uygun olduğu söylenebilir. Bu sonuca göre H_{2b} kabul edilmiştir.

Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin ailenin aylık gelir düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 6’da verilmiştir (H_{2c}).

Çizelge 6. Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Table 6. ANOVA Results According to the Monthly Income Level of the Family

Ölçekler	Ailenin Aylık Gelir Güzeyi	N	Ortalama (X)	F	Önem
GTGE	₺2000 ve altı	41	4.37	5.729	0.004
	₺2001-₺5000	45	4.16		
	₺5001 ve üzeri	21	3.87		
OTGE	₺2000 ve altı	41	4.57	3.940	0.022
	₺2001-₺5000	45	4.30		
	₺5001 ve üzeri	21	4.01		

Çizelge 6’daki veriler incelendiğinde ($p>0.05$) öğrencilerin ailenin aylık gelir değişkeni bakımından genel tarımsal girişimcilik eğilimlerinin ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu durumda ortalamalar incelendiğinde ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin azaldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre H_{2c} kabul edilmiştir.

Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin öğrenim gördüğü program derecesi bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 7'de verilmiştir (H_{2d}).

Çizelge 7. Öğrenim Gördüğü Program Derecesine Göre ANOVA Sonuçları

Table 7. ANOVA Results According to Degree of Education Program

Ölçekler	Program Derecesi	N	F	Önem
GTGE	Ön lisans	6	0.404	0.751
	Lisans	55		
	Yüksek lisans	44		
	Doktora	2		
OTGE	Ön lisans	6	0.805	0.494
	Lisans	55		
	Yüksek lisans	44		
	Doktora	2		

Çizelge 7'deki verilere göre ($p < 0.05$) öğrencilerin öğrenim gördüğü program derecesi bakımından genel tarımsal girişimcilik eğilimlerinin ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre H_{2d} reddedilmiştir.

Anket formunda A ve B kişilik türleri açıklandıktan sonra öğrencilerin kendilerini hangi kişilik türünde gördükleri sorulmuştur (A tipi: Hareketli, sabırsız, hızlı, üretici, zeki, aceleci; B tipi: Sabırlı, planlı, sakin, ölçülü, dengeli, acele etmeyen) (Yılmaz ve Eroğlu, 2013). Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin kişilik türü (A ya da B) bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 8'de verilmiştir (H_{2e}).

Çizelge 8. Kişilik Türüne Göre T-Testi Sonuçları

Table 8. T-Test Results by Personality Type

Ölçekler	Kişilik Türü	N	X	Homojenlik Durumu	F	Önem	t	Önem
GTGE	A tipi	56	4.21	Varyanslar homojen	0.016	0.901	0.361	0.719
	B tipi	51	4.16	Varyanslar homojen değil			0.360	0.720
OTGE	A tipi	56	4.36	Varyanslar homojen	0.345	0.558	0.193	0.848
	B tipi	51	4.33	Varyanslar homojen değil			0.192	0.848

Çizelge 8'e göre önem değerlerinin 0.05'den büyük olması varyansların homojen olduğunu göstermektedir. Bu durumda Sig. (2-tailed) değerlerine bakıldığında ($p < 0.05$) öğrencilerin kişilik türü bakımından genel tarımsal girişimcilik eğilimleri ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre H_{2e} reddedilmiştir.

Öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin ailede girişimci bireyin olması durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş olup analiz sonuçları Çizelge 9'da verilmiştir (H_{2f}).

Çizelge 9. Ailede Girişimci Bireyin Olması Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Table 9. T-Test Results According to Being an Entrepreneur in the Family

Ölçekler	Ailede kendi işini kuran birinin olması durumu	N	X	Homojenlik Durumu	F	Önem	t	Önem
GTGE	Evet	46	4.15	Varyanslar homojen	0.067	0.796	-0.488	0.627
	Hayır	61	4.20	Varyanslar homojen değil			-0.486	0.628
OTGE	Evet	46	4.16	Varyanslar homojen	5.161	0.025	-2.233	0.028
	Hayır	61	4.49	Varyanslar homojen değil			-2.155	0.034

Çizelge 9'a göre önem değerlerinin 0.05'den büyük olması varyansların homojen olduğunu, 0.05'den küçük olması ise varyansların homojen olmadığını göstermektedir. Bu durumda Sig. (2-tailed) değerlerine bakıldığında ($p > 0.05$) öğrencilerin ailede girişimci bireyin olması durumu bakımından genel tarımsal girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p > 0.05$) organik tarım girişimcilik eğilimlerinde ise anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda GTGE ve OTGE ortalamaları incelendiğinde ailesinde kendi işini kuran birinin olmadığı öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre H_{2f} kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin demografik değişkenler açısından incelendiği hipotezlerin bir kısmı (H_{2b} , H_{2c} , H_{2f}) kabul edilirken, bir kısmı (H_{2a} , H_{2d} , H_{2e}) ise reddedilmiştir. Buna göre öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin demografik değişkenler açısından kısmen farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu sonuca göre H_2 kabul edilmiştir.

Öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimleri ile organik tarımsal girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 10'da verilmiştir (H_3).

Çizelge 10. Korelasyon Çizelgesi

Table 10. Correlation Table

		GTGE	EE	SPE	OTGE
GTGE	Pearson Correlation	1	0.752**	0.942**	0.609**
	Sig. (2-tailed)		0.000	0.000	0.000
	N		107	107	107
EE	Pearson Correlation		1	0.487**	0.300**
	Sig. (2-tailed)			0.000	0.002
	N			107	107
SPE	Pearson Correlation			1	0.653**
	Sig. (2-tailed)				0.000
	N				107
OTGE	Pearson Correlation				1
	Sig. (2-tailed)				
	N				107

** 0.01 anlamlılık düzeyinde korelasyon.

Çizelge 10'a göre öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimleri ile organik tarım girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, güçlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r: 0.609$, $p=0.000$, $p < 0.001$). Diğer yandan öğrencilerin hem sosyolojik hem de psikolojik diğer bir ifade ile sosyal-psikolojik (sosyal statü, motivasyon, istihdam, kendini gerçekleştirme, kişisel tatmin, kişisel zevk ve tercihler) eğilimleri ile organik tarım girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, güçlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır ($r: 0.653$, $p=0.000$, $p<0.001$). Bu sonuca göre H_3 kabul edilmiştir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünyada ülkelerin en önemli problemlerinin başında ekonomik büyüme ve kalkınma gelmektedir. Ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlayan sektörlerin başında ise tarım gelmektedir. Ancak son yıllarda tarım sektörünün durumunun giderek kötüleştiği, tarımsal girişimcilerin zaman geçtikçe azaldığı ve tarımın gençler arasında ilgi görmediği görülmektedir (Erbay, 2013; Withanage ve Damayanthi, 2019). Dolayısıyla tarımda büyüme ve gelişmeyi sağlamak için tarımda girişimcilik olgusuna önem verilerek, mevcut tarımsal girişimcilerin desteklenmesi gerekmektedir (Ay Türkmen, 2016). Bu bağlamda gençlerin girişimcilik eğilimleri araştırılıp girişimcilik ruhu gençlerin tespit edilerek onların hukuki, politik ve teknolojik altyapı ile birlikte gerekli eğitimlerin verilerek girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları sağlanmalıdır (Durğan Dbeys ve Engindeniz, 2011). Bu doğrultuda çalışmada önemi giderek artan organik tarım sektörü için önemli bir insan kaynağı olan organik tarım bölümü öğrencilerinin tarımsal girişimcilik eğilimleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda önemli görülen sonuçlar şu şekildedir:

- Öğrencilerin büyük bir kısmının bir iş fikrine sahip olduğu ve almış olduğu eğitimi girişimcilik konusunda yeterli gördüğü, yaklaşık % 20'nin ise organik tarım sektöründe girişimci olmak istediği anlaşılmaktadır. Bu sonuç öğrencilerin organik tarımda kendi işini kurarak sektöre katkı sağlamayı düşündüğünü göstermektedir.

- Öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimi ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinde büyüdüğü yerin niteliği, ailenin aylık gelir düzeyi ve ailede kendi işini kuran birinin olması durumu bakımından bir farklılığın olduğu görülmektedir. Köyde büyüyen öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonucun köyde büyüyen öğrencilerin toprağı daha yakından tanıdığı ve toprağı olan ilgisinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin azaldığı görülmektedir. Bu sonuca göre ailesinin gelir düzeyi iyi olan öğrencilerin ekonomik kaygı taşımadıklarından tarım sektöründe girişimci olup riske girme gereği duymadıkları, bu konuda yeterince duyarlı olmadıkları ve sorumluluk almak istemedikleri ifade edilebilir. Diğer yandan ailesinde girişimci olmayan öğrencilerin tarımsal girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun son yıllarda tüm dünyada yaşanan ekonomik krizlerden girişimcilerin olumsuz etkilenmeleri nedeniyle bunu ailelerine yansıtılmalarından ve böylece girişimciliğe olan güvenin azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Öğrencilerin genel tarımsal girişimcilik eğilimi ve organik tarım girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet, öğrenim gördüğü program derecesi ve kişilik türü (A ya da B) bakımından farklılık göstermediği görülmektedir. A tipi kişilik türüne sahip bireyler rekabetçi, hırslı ve güçlü olmalarından dolayı Orijinal-İdealist Girişimcilik türüne, B tipi kişilik türüne sahip bireylerin ise sakin olmalarından dolayı Geleneksel Girişimcilik türüne daha yakın oldukları ifade edilmektedir (Özgüner, 2015).

Bu bağlamda gerek A tipi olsun, gerekse B tipi olsun hangi kişilik türüne sahip olursa olsun bir öğrencinin mutlaka girişimciliğe yakın bir yönünün olduğu söylenebilmektedir.

- Öğrencilerin sosyal-psikolojik eğilimleri ile organik tarım girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü, güçlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin kendini gerçekleştirme, kişisel tatmin, kişisel zevk ve tercih, motive olma gibi sosyal-psikolojik amaçları ile organik tarımı sevdirmek, organik tarımın bilinirliğini ve organik tarım bilinci artırmak gibi amaçlarla örtüştüğünü göstermektedir. Bu sonuca göre sosyal ve psikolojik yönü ağır basan öğrencilerin organik tarıma olan ilgisinin daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak; öğrencilerin iyi düzeyde hem genel tarımsal girişimcilik eğilimi (yüksek kazanç sağlamak, ülke ekonomisine katkı sağlamak, kendini gerçekleştirme, motive olmak ve çalışma vb.) hem de organik tarım girişimcilik eğilimine (organik tarımı üretme, organik tarımı sevdirmek, organik tarıma katkı sağlamak, organik tarım bilgi birikimini pratiğe dönüştürmek vb.) sahip oldukları görülmektedir. Bu nedenle ABD, Avrupa ve diğer ülkelerdeki Root Capital, D`Market Movers, Washam ve Arusha örneklerinde (Esmer ve Çınar, 2020) olduğu gibi organik tarım bölümü öğrencilerinin tarım sektöründe girişimci olabilmeleri için gerekli sosyal, hukuki, politik, ekonomik, finansal ve teknolojik desteklerin sağlanmasının organik tarım sektörüne önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını ve intihal yapmadıklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Ağca, V., ve Kurt, M. (2007). *İç Girişimcilik ve Temel Belirleyicileri: Kavramsal Bir Çerçeve. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (29): 83-112.
- Akbaş, T. T., ve Arpat, B. (2020). *Ön Lisans Öğrencilerinde Girişimcilik Eğiliminin Demografik Değişkenler ile İlişkisi. Journal of Yasar University*, 15(57): 1-14.
- Ataseven, Y. (2010). *Tarımsal Faaliyetlerin İçme Suyu Havzalarındaki Etkilerinin Araştırılması: Ankara İli Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara.*
- Ay Türkmen, M. (2016). *Çevre Odaklı Üretim ve Tarımsal Girişimcilik Bağlamında: Vermikültür. Journal of Life Economics*, 3(2):1-18.
- Can, B. A., ve Engindeniz, S. (2017). *Gençlerin Tarımsal Girişimcilik Eğilimleri: Türkiye'de Örnek Bir Araştırma. S. Koç, A. Orhan, & M. Ç. Gözen içinde, Kayıt Dışı İstihdam ve Ekonomi (s. 103-122). İzmit-Kocaeli: Umuttepe Yayınları.*
- Çiftçi, M. (2010). *Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27): 341-348.
- Demir, H., ve Demiryürek, K. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: OMÜ Ziraat Fakültesi Örneği. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi*, 21(Özel Sayı): 168-176. doi:10.18016/ksutarimdog.vi.472966
- Demiryürek, K. (2011). *Organik Tarım Kavramı ve Organik Tarımın Dünya ve Türkiye'deki Durumu. GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 28(1): 27-36.
- Durğan Dbeys, A., ve Engindeniz, S. (2011). *Tarımsal Üretimde Şirketleşme Üzerine Üretici Görüş ve Tutumları: İzmir Örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 48(3): 191-201.
- Erbay, R. (2013). *Ekonomik Kalkınmada Tarımın Rolü: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4): 1-16.
- Esmer, Y., ve Çınar, D. (2020). *Tarımda Sosyal Girişimciliğe Yönelik Kavramsal Bir Analiz. Tarım Ekonomisi Dergisi*, 26(1): 71-80. doi: 10.24181/tarekoder.655042
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS (Third Edition b.)*. California: SAGE Publications Inc.
- Gündüz, A. Y., ve Kaya, M. (2007). *Avrupa Birliği Tarım Politikası ve Türkiye'de Organik Tarımın Geliştirilmesi Üzerine Olası Etkileri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(21): 305-330.
- Hair Jr, J. F., Black, W., Babin, B. J., ve Anderson, R. (2014). *Multivariate Data Analysis (Seventh Edition)*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Karabulut, T. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(1): 331-356.
- Kasap, G., ve Aydın, Z. B. (2019). *Demografik Özelliklerin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: U.Ü. Teknik Bilimler Yüksekokulu Örneği. PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1): 97-118.
- Kayış, A. (2009). *Güvenilirlik Analizi (Reliability Analysis)*. Ş. Kalaycı içinde, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (4. b., s. 403-419)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kurt, M., Ağca, V., ve Erdoğan, S. (2006). *Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, VIII(2): 97-114.*
- Özgüner, M. (2015). *Girişimcilik Tipleri ve Kişilik Tipleri İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. Route Educational and Social Science Journal, 2(1): 148-160.*
- Salik, N., ve Kaygın, E. (2016). *Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1): 145-162.*
- Sürmeli, M. A. (2003). *Organik Tarım, Gelişimi ve İlkeleri. Ankara: Dev-Maden Sen Yayınları.*
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics (Sixth Edition). Boston: Pearson Education, Inc.*
- Uluç, O. (2013). *Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(15): 349-372.*
- Withanage, D. P., ve Damayanthi, B. (2019). *Factors Influencing the Youths' Interest in Agricultural Entrepreneurship in Sri Lanka. Developing Country Studies, 9(12): 32-40. doi:10.7176/DCS/9-12-05*
- Yaşhoğlu, M. M. (2017). *Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 46(Özel Sayı): 74-85.*
- Yılmaz, A., ve Eroğlu, C. (2013). *Meslek Yüksekokulları İçin Davranış Bilimleri ve Örgütsel Davranış (4. b.). Ankara: Detay Yayıncılık.*